

Praca zaliczeniowa w ramach przedmiotu Analiza danych ilościowych

Kwestionariusz postaw wobec informacji

Aleksandra Sumara (alesum1@st.amu.edu.pl),
Julia Nowak (julnow27@st.amu.edu.pl),
Tomasz Sewastynowicz (tomsew@st.amu.edu.pl),
Gracjan Popiółkowski (grapop@amu.edu.pl),
Franciszek Połencki (frapol@st.amu.edu.pl)

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,
Poznań, 2023

1. Wstęp – cel pomiaru	3
2. Konstruktywny – definicja	3
3. Operacjonalizacja	3
4. Format pozycji testowych	5
5. Pytania i sędziowie	5
6. Trafność treściowa	9
7. Ostateczna pula pytań	11
8. Instrukcja	12
9. Pilotaż	12
10. Klucz odpowiedzi	16
11. Standaryzacja	16
12. Obiektywność	16
13. Rzetelność	17
14. Normalizacja	17
15. Podsumowanie	18
16. Bibliografia	18

1. Wstęp – cel pomiaru

Celem pomiaru jest zbadanie natężenia cech określanych jako łatwowierność i krytycyzm, jako swoje przeciwieństwa.

Dezinformacja jest niebezpiecznym, a nawet drastycznym w skutkach zjawiskiem, czego namacalnym przykładem była w ostatnim czasie światowa pandemia Covid-19. Stanowi potężne narzędzie manipulacyjne, nie tylko w życiu codziennym i środowiskach lokalnych, ale również globalnie w kryzysach gospodarczych, politycznych, zbrojnych, zdrowotnych i klimatycznych, stanowiąc tym samym zagrożenie dla jednostek i całych społeczeństw. Kwestionariusz ma za zadanie określić podatność osób badanych na to zjawisko i służy do celów badawczych.

2. Konstrukty teoretyczny – definicja

Według Słownika Języka Polskiego „łatwowierność” to naiwność; bezkrytyczne przyjmowanie jakichś idei, poglądów.

To cecha, określająca kogoś kogo łatwo oszukać, wpłynąć na jego myślenie i emocje. Manifestuje się zachowaniami takimi jak: brak krytycyzmu, emocjonalna reakcja na informacje oraz brak wiedzy na temat podstawowych mechanizmów obiegu informacji.

A krytycyzm SJP określa jako “zdolność do rozsądnej i pozbawionej emocji oceny otaczających zjawisk i ludzi, a także własnego postępowania”.

3. Operacjonalizacja

Na podstawie powyższej definicji skonstruowano tabelkę operacjonalizacji. Jej obszarem manifestacji były wymienione w definicji postawy. Brak krytycyzmu przejawia się brakiem weryfikacji prawdziwości otrzymanych informacji oraz rzetelności i wiarygodności źródła, a co za tym idzie ograniczanie się tylko do pojedynczego źródła informacji, przyjmowanie za pewne treści, które lepiej wpasowują się w światopogląd i stan wiedzy odbiorcy, a odrzucanie tych, które zaburzają jego przekonania i wywołują dysonans poznawczy. Emocjonalna reakcja jest przejawem natychmiastowej i silnej odpowiedzi psychicznej na otrzymaną informację

i podatności na techniki manipulacyjne, które poprzez wywoływanie emocji u odbiorcy są częściej i szybciej przyjmowane za prawdziwe, czego przykładem może być zjawisko peryferyjnego toru perswazji. Brak wiedzy na temat podstawowych mechanizmów obiegu informacji sprzyja podatności na mechanizmy i techniki manipulacji informacją, oraz zmniejsza szanse na wzbudzenie wątpliwości co do prawdziwości informacji u odbiorcy.

Obszarem treści są miejsca, w których odbiorca ma styczność z obiegiem informacji i które są ich najczęstszym źródłem. Wyróżnione zostały media, które przez specyfikę swojego działania podzielone są na internet, jako nowe, globalne, rozwijające się prężniej niż pozostałe medium, oraz media klasyczne, często lokalne, takie jak telewizja, radio i prasa. Ostatnim obszarem są źródła informacji, które przekazywane są ustnie, dzięki kontaktom międzyludzkim wytworzonym w rodzinach, związkach czy grupach osób znanych.

Tabela 1. Obszar treści i manifestacji

		1	2	3
		Internet	Prasa/telewizja/radio	Środowisko (praca, rodzina, uczelnia)
A	Racjonalne podejście	A1	A2	A3
B	Reagowanie emocjonalne	B1	B2	B3
C	Wiedza	C1	C2	C3

4. Format pozycji testowych

Kwestionariusz został stworzony w formie ankiety internetowej. Pytania podzielone są na trzy sekcje i zawierają możliwość dopasowania odpowiedzi jednokrotnego wyboru. W tym celu zastosowana została skala Likerta z następującymi pozycjami: „zdecydowanie nie” (1), „raczej nie” (2), „nie umiem ocenić” (3), „raczej tak” (4), „zdecydowanie tak” (5).

5. Pytania i sędziowie

Pierwotna pula pytań

1. Zdarza mi się czytać artykuły naukowe lub książki na tematy, których dotyczą komunikaty w prasie/telewizji/radiu.
2. Wiem, czym jest clickbait.
3. Często odczuwam zmianę nastroju, kiedy widzę różne newsy w mediach.
4. Nie mam tendencji do przekazywania zasłyszanych informacji od bliskich dalej bez weryfikacji ich.
5. Wpadłem/łam w lekką panikę na wieść o światowej pandemii Covid.
6. Umieję wskazać zachowania manipulacyjne osób w moim otoczeniu.
7. Jestem bardziej skłonny do uznania informacji przeczytanej w internecie za prawdziwą, jeśli zgadza się ona z moim światopoglądem, niż takiej, która wyklucza inne przyjęte przeze mnie poglądy.
8. Znam sposób działania niektórych technik manipulacyjnych.
9. W małym stopniu wpływa na mnie, kiedy moje otoczenie jest poruszone jakimiś newsami.
10. Odczuwam przyspieszenie bicia serca, kiedy widzę potencjalnie straszną wiadomość w mediach społecznościowych.
11. Wiem, że rozpowszechnianie fałszywych informacji w internecie może być korzystne dla niektórych ludzi czy organizacji.
12. Wiem, czym jest deep fake.
13. Ekscytuję się, kiedy znajomi przedstawiają mi jakiś plan na wspólną działalność.
14. Zdarza się, że opinie moich bliskich mają większy wpływ na moją ocenę sytuacji niż naukowe argumenty.
15. Zazwyczaj nie mam tendencji do podchodzenia z nadmierną ostrożnością do informacji w internecie.
16. Rozważnie podchodzę do każdej informacji zobaczonej w sieci.
17. Mam podstawowe pojęcie o tym jak działają reklamy telewizyjne.
18. Zazwyczaj zagłębiając się w prawdziwość informacji przeczytanych w internecie i szukam potwierdzenia ich w innych źródłach informacji.
19. Potrafię stwierdzić, kto z moich bliskich jest podatny na fake newsy.
20. Czuję, że żyję w większym lęku, kiedy w mediach jest więcej przerażających informacji.
21. Mam świadomość, że technik manipulacji można się nauczyć.
22. W internecie unikam powielania informacji pozbawionych wiarygodnych dowodów.
23. Wiem, czym są fake newsy.
24. Zwykle staram się uspokajać moje otoczenie, kiedy przesadnie reagują na najnowsze informacje ze świata.
25. Poruszają mnie tragiczne wiadomości w mediach.
26. Informacje zasłyszane w szkole/pracy/domu traktuję zazwyczaj jako niepewna i wymagające weryfikacji.
27. Mam potrzebę szybkiego poinformowania moich bliskich, kiedy zobaczę jakąś przerażającą informację w sieci.

28. Jestem świadomy, że w każdej informacji usłyszaną w prasie/telewizji/radiu może być trochę prawdy i trochę fałszu.
29. Mam świadomość istnienia rzetelnych i nierzetelnych stron internetowych.
30. Nie zauważyłem, aby media takie jak telewizja czy prasa celowo manipulowały informacjami.
31. Rodzina zaraża mnie strachem odnośnie informacji ze świata.
32. Jestem świadomy, że informacje z zweryfikowanych/zaufanych źródeł jak telewizja czy prasa mogą być fałszywe.
33. Wiem, kiedy moi znajomi czy rodzina chcą wpływać na podejmowane przeze mnie decyzje.
34. Mam ochotę pilnie działać, kiedy widzę jakąś tragiczną informację z mediów.
35. Często podważam informacje, przekazywane przez bliskich, jeśli nie mam wystarczającej wiedzy na temat któregoś dotyczy news.
36. Mam świadomość mechanizmów i zabiegów stosowanych w wiadomościach w telewizji odpowiedzialnych za plotki i fake newsy.
37. Zdaję sobie sprawę, że celem klasycznych mediów jest dotarcie do jak największej ilości osób, czasem poprzez nadmierną sensacyjność treści.

Formularz oceny sędziów

Pytania w kwestionariuszu oceniło trzech sędziów kompetentnych. Byli to studenci II roku kognitywistyki z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Poniższa tabela pokazuje werdykt, które pytania powinny znaleźć się w ostatecznej wersji testu (oznaczone gwiazdką), uwagi i obliczony wynik CVR. Część pytań była odwrotnie punktowana, oznacza to że za odpowiedź „zdecydowanie tak” przyznawano ankietowanym 1 pkt, przy reszcie pytań odpowiedź ta była za 5 pkt. Pytania odwrotnie punktowane zaznaczono jasnym kolorem niebieskim.

Tabela 2. Pula wszystkich pytań z oceną sędziów kompetentnych

Pytanie	Ocena	Uwagi	Obszar	Obliczone CVR pytań, które trafiły do ostatecznej puli
★ Zdarza mi się czytać artykuły naukowe lub książki na tematy, których dotyczą komunikaty w prasie/telewizji/radiu	+/-, +, +	trochę niezrozumiałe sformułowanie, zamieniłbym na “[...]lub książki na temat wiodących przekazów w prasie/telewizji/radiu” na przykład	A2 A2 A2	0,67
★ Wiem, czym jest clickbait	+, +, +		C1 C1 C1	1
Często odczuwam zmianę nastroju, kiedy widzę różne newsy w mediach.	+, +/-, +	Doprecyzowałabym bardziej, Nie jest dla mnie jasne, czy powinien	B2 B2 B2	

		być to obszar C2 czy C1. Newsy mogą być również w internecie		
Nie mam tendencji do przekazywania zasłyszanych informacji od bliskich dalej bez weryfikacji ich	+/-, +, +/-	zagmatwane, lepiej byłoby "Nie mam tendencji do przekazywania dalej niepotwierdzonych informacji (plotek, pogłosek), bez dalszej weryfikacji Nie jest dla mnie jasne, czy powinien być to obszar C2 czy C1. Newsy mogą być również w internecie	A3 A3 A3	
Wpadłem/łam w lekką panikę na wieść o światowej pandemii Covid.	+/-, -, +/-	Śliski temat, Lekka panika to oksymoron. Wydaje mi się, że wystarczyłoby "wpadłem w panikę". na wieść o pandemii, to znaczy skąd pochodzi informacja? warto sprecyzować Średnio widać obszar manifestacji Nie jest dla mnie jasne, którego obszaru treści to dotyczy.	B3 (-) B3	
Umiem wskazać zachowania manipulacyjne osób w moim otoczeniu	+, +/-, +		A3 A3 A3	
Jestem bardziej skłonny do uznania informacji przeczytanej w internecie za prawdziwą, jeśli zgadza się ona z moim światopoglądem, niż takiej, która wyklucza inne przyjęte przeze mnie poglądy	-, +, +/-	nie wiem, czy ktoś by odpowiedział, że się zgadza – to opis heurystyki po prostu, generalnie każdy się nią kieruje, ale nikt by się do tego nie przyznał Wyklucza inne niż przyjęte przeze mnie poglądy – dodałabym niż Fajne, ale długie i zawiłe. Może dałoby się skrócić? Nie wiem jaki obszar treści tu pasuje w sumie	A1 A1 B1	
★ Znam sposób działania niektórych technik manipulacyjnych	+/-, +, +	Fajne, ale obszar manifestacji nie jest widoczny, dookreśliłabym i git internet, prasa/..., czy środowisko? warto sprecyzować Nie jest dla mnie jasne, do którego obszaru treści to zaliczyć.	C3 (-) C3	0,67
★ W małym stopniu wpływa na mnie, kiedy moje otoczenie jest poruszone jakimiś newsami.	+, +, +/-	Teza niezgrabna językowo.	B3 B3 B3	0,67
★ Odczuwam przyspieszenie bicia serca, kiedy widzę potencjalnie straszną wiadomość w mediach społecznościowych.	+, +, +/-	Wydaje mi się, że nie trzeba unikać pytania wprost. Lepsza w odbiorze byłaby teza pozbawiona słowa "potencjalnie". Wiem, czemu zostało ono użyte, ale może to być niejasne dla badanego. Moim zdaniem.	B1 B1 B2	0,67
★ Wiem, że rozpowszechnianie fałszywych informacji w internecie może być korzystne dla niektórych ludzi czy organizacji	+, +, +	Ja bym dała niekorzystne	C1 C1 C1	1

Wiem, czym jest deep fake	+, +, +		C1 C1 C1	
Ekscytuję się, kiedy znajomi przedstawiają mi jakiś plan na wspólną działalność.	-, -, +	zbyt niedookreślone, nie uważam żeby miało to jakiś związek z łatwowiernością nie dotyczy tematu	B3	
★Zdarza się, że opinie moich bliskich mają większy wpływ na moją ocenę sytuacji niż naukowe argumenty	+, +, +		A3 B3 B3	1
Zazwyczaj nie mam tendencji do podchodzenia z nadmierną ostrożnością do informacji w internecie	+, +, -	Niejasne, nieprzejrzyste. Mam tendencję do podchodzenia z nadmierną ostrożnością LUB Nie mam tendencji to ostrożnego podchodzenia.	A1 A1 A1	
★Rozważnie podchodzę do każdej informacji zobaczonej w sieci.	+, +, +	Pytanie wyżej jest takie samo, ale to jest zadane lepiej. Tamto bym wyrzuciła, to bym zostawiła.	A1 A1 A1	1
Mam podstawowe pojęcie o tym jak działają reklamy telewizyjne	+, +, +	Może być błędnie rozumiane przez społeczeństwo – ktoś myśli, że ma a nie ma	C2 C2 C2	
★Zazwyczaj zaglądam się w prawdziwość informacji przeczytanych w internecie i szukam potwierdzenia ich w innych źródłach informacji	+, +, +		A1 A1 A1	1
Potrafię stwierdzić, kto z moich bliskich jest podatny na fake newsy	+, +/-, +		A3 A3 A3	
Czuję, że żyję w większym lęku, kiedy w mediach jest więcej przerażających informacji.	+, +/-, +		B2 B2 B2	
Mam świadomość, że technik manipulacji można się nauczyć	+, +/-, +/-	Obszar manifestacji niedookreślony Ja bym napisała “Technik manipulacyjnych można się nauczyć”. Pisząc “mam świadomość”, sugerujemy, że można i nawet jeśli badany tego nie wie, to wtedy się dowie. Tak będzie sam musiał ocenić prawdziwość i lepiej uzewnętrznić swoje poglądy. Nie jest dla mnie jasne, do którego obszaru treści to zaliczyć.	C3 (-) C3	
★W internecie unikam powielania informacji pozbawionych wiarygodnych dowodów	+, +, +		A1 A1 A1	1
Wiem, czym są fake newsy	+, +, +		C1 (c1/c2/c3) C1	
★Zwykle staram się uspokajać moje otoczenie, kiedy przesadnie reagują na najnowsze informacje ze świata.	+, +, +		A3 A3 A3	1
★Poruszają mnie tragiczne wiadomości w mediach.	+, +, +	Nie jest dla mnie jasne, którego obszaru treści to dotyczy.	B2 B2 (B1/B2)	1
Informacje zasłyszane w szkole/pracy/domu traktuję zazwyczaj jako niepewna i wymagające weryfikacji	+, +/-, +	Jaka skala oceny Sprawdźcie wszystkie tezy pod kątem językowym	A3 A3 A3	
Mam potrzebę szybkiego poinformowania moich bliskich, kiedy zobaczę jakąś przerażającą informację w sieci.	+, +, +		A1 B3 B3	

Jestem świadomy, że w każdej informacji usłyszanej w prasie/telewizji/radiu może być trochę prawdy i trochę fałszu	+, +, +/-	Sformułowałabym jako “Myślę, że...” lub po prostu “W każdej...”, aby nie sugerować swojej opinii badanemu.	C2 C2 A2	
Mam świadomość istnienia rzetelnych i nierzetelnych stron internetowych	+, +, +		C1 C1 A1	
★ Nie zauważyłem, aby media takie jak telewizja czy prasa celowo manipulowały informacjami	+, +, +		A2 A2 A2	1
Rodzina zaraża mnie strachem odnośnie informacji ze świata.	-, -, +	ktos mógł nie spotkać się z taką sytuacją, np. jego rodziny nie interesują media, a jest łatwowierny Nie bada postawy	B3	
★ Jestem świadomy, że informacje z zweryfikowanych/zaufanych źródeł jak telewizja czy prasa mogą być fałszywe	+, +, +		C2 C2 A2	1
★ Wiem, kiedy moi znajomi czy rodzina chcą wpływać na podejmowane przeze mnie decyzje	+, +, +	Jeżeli obszar wiedzy to przeredagowałabym trochę definicję, żeby dotyczyło nie tylko mediów Nie jest dla mnie jasne, którego obszaru treści to dotyczy.	C3 C3 A3	1
★ Mam ochotę pilnie działać, kiedy widzę jakąś tragiczną informację z mediów.	+, +, +	Przeredagowałabym trochę, ale tak to git Nie jest dla mnie jasne, którego obszaru treści to dotyczy.	A2 B2 (B1/B2)	1
★ Często podważam informacje, przekazywane przez bliskich, jeśli nie mam wystarczającej wiedzy na temat którego dotyczy news	+, +, +		A3 B3 A3	1
★ Mam świadomość mechanizmów i zabiegów stosowanych w wiadomościach w telewizji odpowiedzialnych za plotki i fake newsy	+, +, +	Nie jest dla mnie jasne, którego obszaru treści to dotyczy.	C2 C2 (C1/C2)	1
Zdaję sobie sprawę, że celem klasycznych mediów jest dotarcie do jak największej ilości osób, czasem poprzez nadmierną sensacyjność treści	+, +, +/-	Napisałabym bez “Zdaję sobie sprawę”	C2 C2 C2	

6. Trafność treściowa

Początkowa pula pytań zawierała 37 pozycji, postanowiliśmy ocenić ich trafność metodą sędziów kompetentnych. Po zebraniu odpowiedzi zwrotnej od trzech przeszkolonych sędziów, obliczyliśmy współczynnik CRV. Następnie po podliczeniu, około połowa (18) pytań posiada maksymalnie wysoki współczynnik $CRV = 1$, postanowiliśmy wybrać te pytania do naszego pilotażu. Ostatecznie wymieniliśmy kilka pytań na pytania z niższym CRV równym w przybliżeniu 0,67. Zamieszczam niżej tabele z pytaniami, które zostały wprowadzone jako zamienniki:

Tabela 3. Pytania wprowadzone jako zamienniki

Pytanie	Ocena sędziów (+, +/-, -)	CRV
4. Czytam artykuły naukowe, książki lub inne wiarygodne teksty na tematy, których dotyczą komunikaty w prasie/telewizji/radiu.	+/-, +, +	0,67
8. Odczuwam przyspieszone bicie serca, kiedy widzę niepokojącą wiadomość w mediach społecznościowych.	+, +, +/-	0,67
10. Zachowuję spokój, gdy moje otoczenie jest poruszone jakimiś newsami, których wiarygodność nie została przeze mnie potwierdzona.	+, +, +/-	0,67
14. Znam sposób działania niektórych technik manipulacyjnych moich znajomych i rodziny.	+, +/-, +	0,67

Obliczyliśmy CRV w następujący sposób:

$$CRV = \frac{2,5-1,5}{1,5} \approx 0,67$$

Gdzie 2,5 to liczba sędziów, którzy uznali to pytanie (+/- liczymy jako 0,5) a 1,5 to połowa liczby wszystkich sędziów.

Do wszystkich z wymienionych wyżej 4 pytań wprowadziliśmy zmiany, związane z uwagami sędziów, którzy dane pytanie ocenili na „+/-”. Po to by maksymalnie zwiększyć trafność pytań, które wstawiamy do pilotażu.

Pytań, które miały współczynnik $CRV = 0,67$ mieliśmy w sumie 12. Z czego tylko 4 ostatecznie wstawiliśmy do pilotażu, czego żałujemy, ponieważ dość niska liczba pytań prawdopodobnie sprawiła, że obniżył nam się współczynnik rzetelności.

7. Ostateczna pula pytań

Poniżej została przedstawiona lista pytań zgodna z kolejnością przedstawienia w kwestionariuszu. Zawiera ostateczną pulę pytań wraz z obszarami treści i manifestacji.

1. Wiem, czym jest clickbait. [C1]
2. Rozważnie podchodzę do każdej informacji przeczytanej w sieci. [A1]
3. Na moją ocenę sytuacji większy wpływ ma opinia moich bliskich niż naukowe argumenty. [B3]
4. Czytam artykuły naukowe, książki lub inne wiarygodne teksty na tematy, których dotyczą komunikaty w prasie/telewizji/radiu. [A2]
5. Wiem, kiedy moi znajomi czy rodzina, stosując chwyt manipulacyjny, chcą wpływać na podejmowane przeze mnie decyzje. [C3]
6. Poruszają mnie tragiczne wiadomości usłyszane w wiadomościach w telewizji, radiu czy przeczytane w prasie. [B2]
7. Zauważam, aby media takie jak telewizja czy prasa celowo manipulowały informacjami. [A2]
8. Odczuwam przyspieszone bicia serca, kiedy widzę niepokojącą wiadomość w mediach społecznościowych. [B1]
9. Mam świadomość mechanizmów i zabiegów stosowanych w wiadomościach w telewizji, radiu i prasie odpowiedzialnych za plotki i fake newsy. [C2]
10. Zachowuję spokój, gdy moje otoczenie jest poruszone jakimiś newsami, których wiarygodność nie została przeze mnie potwierdzona. [B3]
11. Zazwyczaj zagłębiam się w prawdziwość informacji przeczytanych w internecie i szukam ich potwierdzenia w innych źródłach informacji. [A1]
12. Często podważam informacje, przekazywane przez bliskich, jeśli nie mam wystarczającej wiedzy na temat którego dotyczy news. [A3]
13. Rozumiem, dlaczego rozpowszechnianie fałszywych informacji w internecie może być korzystne dla niektórych ludzi czy organizacji. [C1]
14. Znam sposób działania niektórych technik manipulacyjnych moich znajomych i rodziny. [C3]
15. Kiedy widzę jakąś sensacyjną informację w telewizji lub słyszę o niej w radiu odczuwam potrzebę działania w tej sprawie. [B2]
16. Zwykle staram się uspokajać moje otoczenie, kiedy przesadnie reaguje na najnowsze informacje ze świata. [A3]
17. Jestem świadomy/a, że informacje z zaufanych źródeł, jak telewizja, czy prasa również mogą być fałszywe. [C2]

18. W internecie unikam powielania informacji, które są bardzo nacechowane emocjonalnie lub mają krzykliwe nagłówki. [B1]

Tabela 4. Pytania uporządkowane do obszarów treści i manifestacji

		1	2	3
		Internet	Prasa/telewizja/radio	Środowisko (praca, rodzina, uczelnia)
A	Racjonalne podejście	2, 11	4, 7	12, 16
B	Reagowanie emocjonalne	8, 18	6, 15	3, 10
C	Wiedza	1, 13	9, 17	5, 14

8. Instrukcja

Osoba wykonująca kwestionariusz miała przedstawioną poniższą instrukcję:

“Kwestionariusz ten składa się z osiemnastu stwierdzeń dotyczących postaw ludzi względem obiegu informacji w życiu codziennym. Odnieś się do każdego stwierdzenia poprzez wybranie jednej odpowiedzi, która opisuje to, co myślisz. Jest pięć odpowiedzi do wyboru: Zdecydowanie nie; Raczej nie; Nie umiem ocenić; Raczej tak; Zdecydowanie tak.

Wypełnienie kwestionariusza zajmie około 10 minut. Z każdym stwierdzeniem można się mniej lub bardziej zgadzać, zatem nie ma tu odpowiedzi dobrych lub złych. Warto znaleźć przestrzeń zapewniającą spokój w trakcie uzupełniania arkusza. Nie trzeba długo rozważać odpowiedzi, pierwszy intuicyjny wybór będzie najlepszy.”

9. Pilotaż

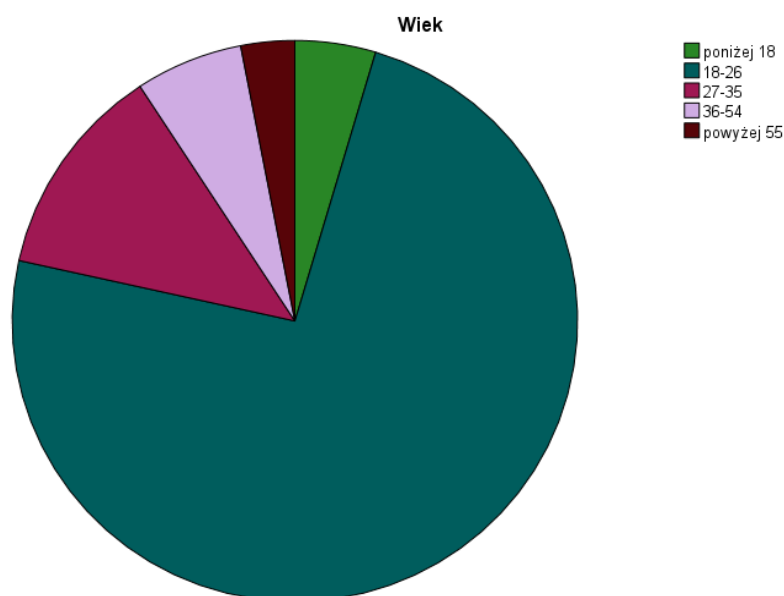
Badanie pilotażowe zostało przeprowadzone poprzez platformę Microsoft Forms drogą internetową (<https://forms.office.com/e/mLUCxZEcfF>), wzięło w nim udział 65 osób, które oceniało w jakim stopniu zgadzają się z podanymi stwierdzeniami. Grupa badana składała się

w 50% z kobiet (n = 31) oraz w 50% z mężczyzn (n = 31). Przeważającą grupą wiekową byli ludzie w wieku 18-26 (74% wszystkich badanych), grupa wiekowa poniżej lat 18 wynosiła 5%, 27-35 12%, osoby 36-54 6%, oraz osoby powyżej 55 3%. Wykształcenie rozkładało się następująco: podstawowe 17%, gimnazjalne 3%, zawodowe 2%, średnie 55%, oraz wyższe 23%.

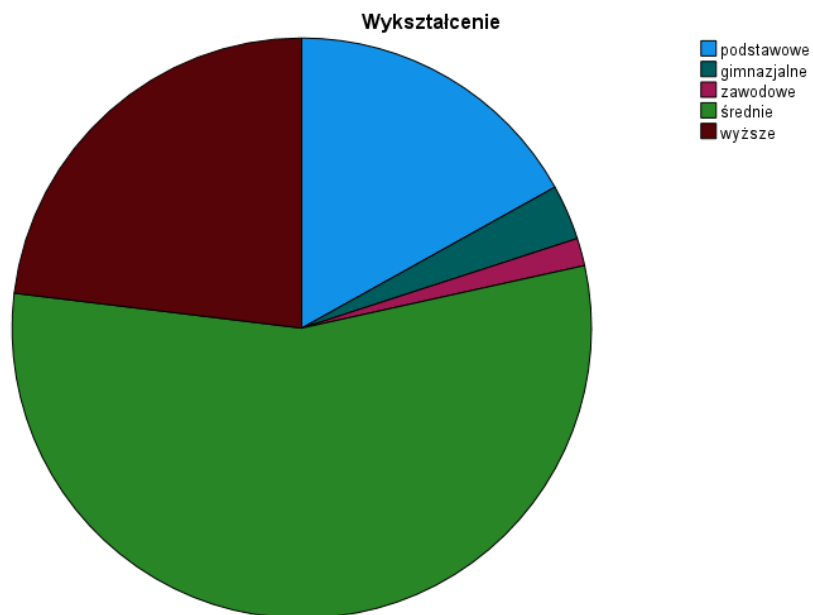
Tabela 5. Płeć

Płeć		Częstość	Procent
Ważne	Kobieta	31	50,0
	Mężczyzna	31	50,0
	Ogółem	65	100,0

Wykres 1. Wiek

Wykres 2. Wykształcenie

Wykres 3. Miejsce zamieszkania

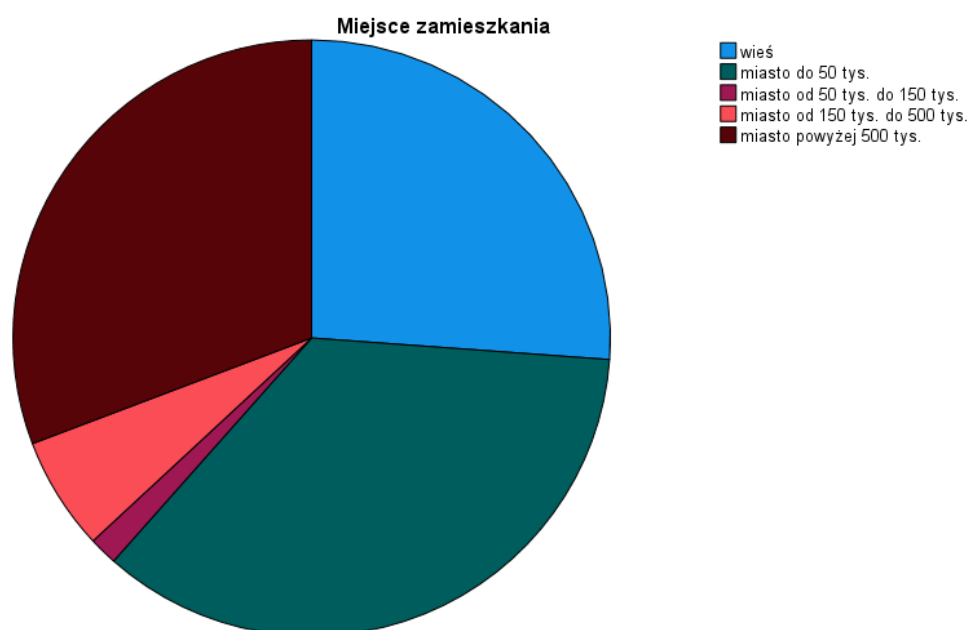
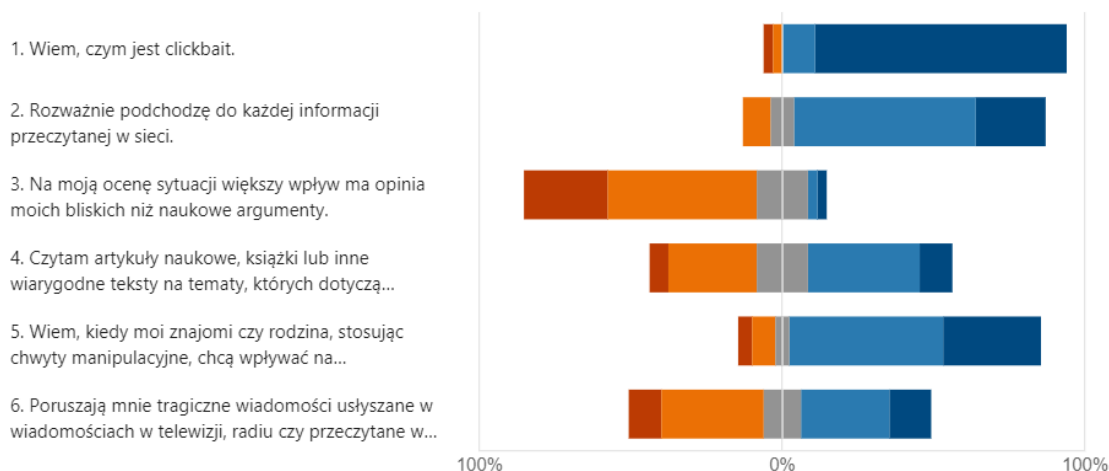
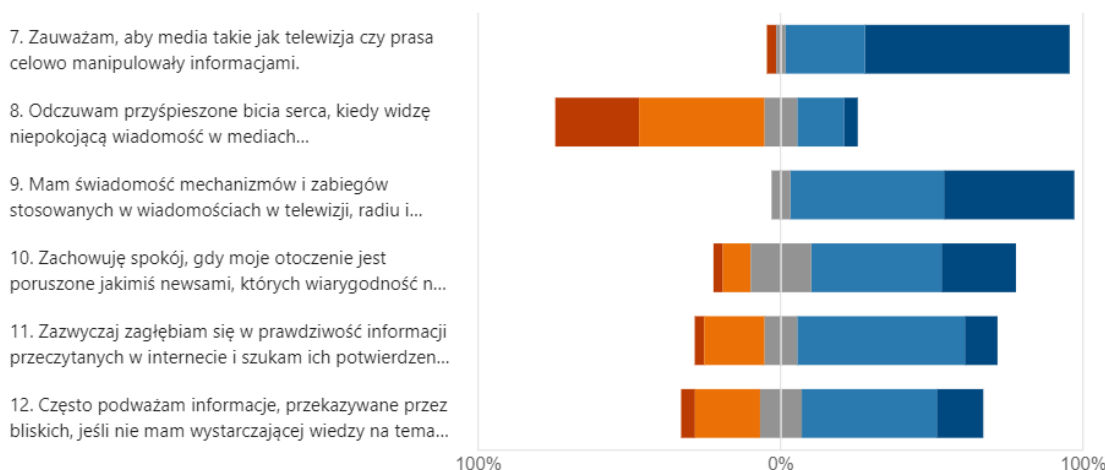

Tabela 6. Szczegółowe wyniki pilotażu

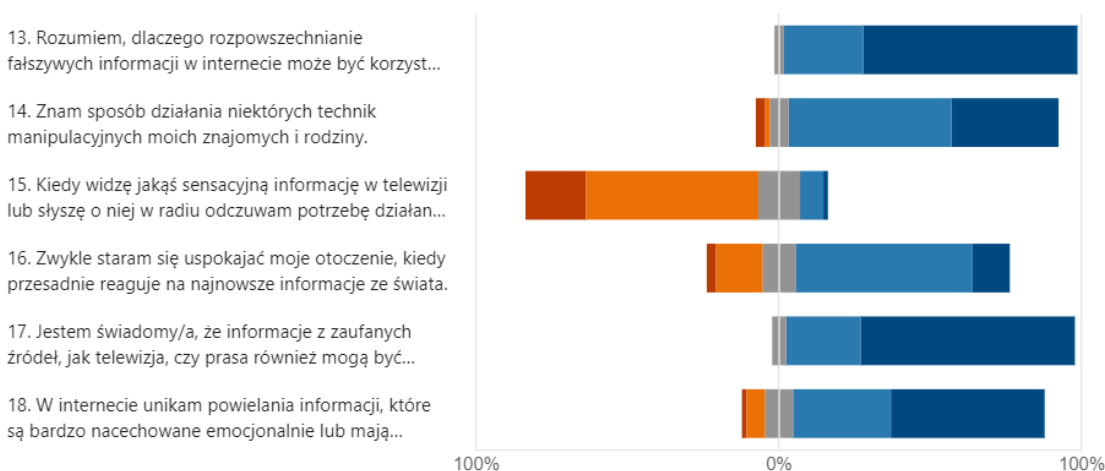
■ Zdecydowanie nie ■ Raczej nie ■ Nie umiem ocenić ■ Raczej tak ■ Zdecydowanie tak

■ Zdecydowanie nie ■ Raczej nie ■ Nie umiem ocenić ■ Raczej tak ■ Zdecydowanie tak

■ Zdecydowanie nie ■ Raczej nie ■ Nie umiem ocenić ■ Raczej tak ■ Zdecydowanie tak

10. Klucz odpowiedzi

W części właściwej ankiety było zawsze 5 możliwych odpowiedzi, każdej z nich przypisaliśmy odpowiednią wartość:

- zdecydowanie nie - 1pkt
- raczej nie - 2pkt
- nie umiem ocenić - 3pkt
- raczej tak - 4pkt
- zdecydowanie tak - 5pkt

W naszym badaniu mieliśmy kilka pytań odwrotnie punktowanych:

- 3 - Na moją ocenę sytuacji większy wpływ ma opinia moich bliskich niż naukowe argumenty.
- 6 - Poruszają mnie tragiczne wiadomości usłyszane w wiadomościach w telewizji, radiu czy przeczytane w prasie.
- 8 - Odczuwam przyspieszone bicie serca, kiedy widzę niepokojącą wiadomość w mediach społecznościowych.
- 15 - Kiedy widzę jakąś sensacyjną informację w telewizji lub słyszę o niej w radiu odczuwam potrzebę działania w tej sprawie.

11. Standaryzacja

Kwestionariusz został opracowany w formie elektronicznej ankiety. Można było ją wypełnić przez jakiegokolwiek urządzenie z dostępem do internetu i przeglądarki. Ankieta została umieszczona na portalu google forms. Dokładne elementy standaryzacji opisano w tabeli poniżej.

Procedura	Elementy	Opis
Badanie testem	Zasady, instrukcja, pomoce	-Instrukcja wypełnienia na pierwszej stronie. -Badanie indywidualne -30min limit czasu
Obliczanie wyników	klucz	-odpowiedzi punktowane zgodnie z kluczem (zdecydowanie tak: 5pkt, zdecydowanie nie: 1pkt), w tym 4 pytania odwrotnie punktowane
Interpretowanie wyników	normy	Narzędzie znormalizowane dla obywateli Polski.

12. Obiektywność

Warunek obiektywności został spełniony, ponieważ do kwestionariusza opracowano jasno określony klucz oceniania odpowiedzi, uniemożliwiający możliwość subiektywnych interpretacji. Nie wyklucza to jednak możliwości ulegnięcia błędowi poznawczym badaczom podczas analizowania wyników.

Natomiast wyniki same między sobą, nie stwarzają żadnej możliwości manipulacji czy uprzedzenia, w przeciwieństwie do np. pytań otwartych.

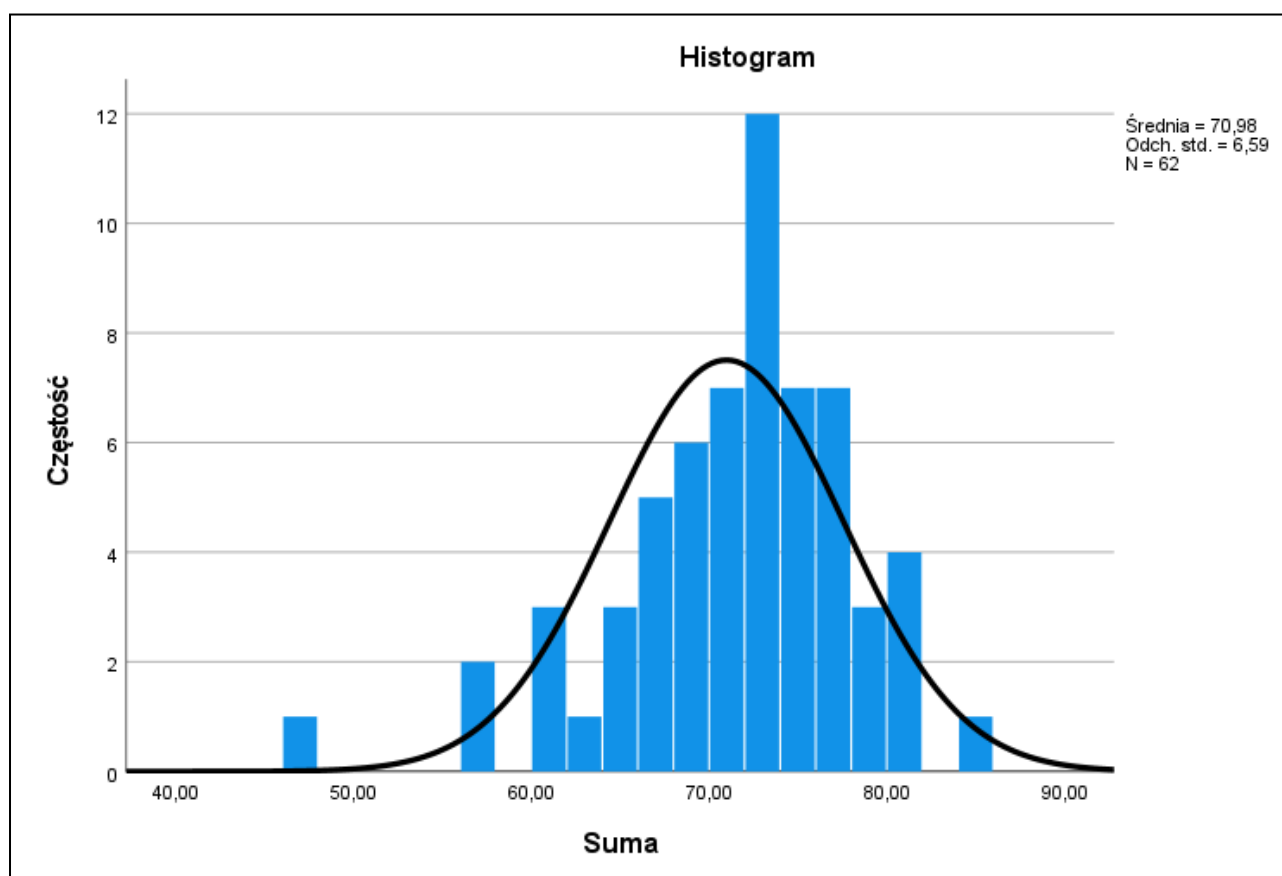
13. Rzetelność

Analiza rzetelności dała nam $\alpha = 0,691$. Gdy wykluczaliśmy pytanie 15, które w żaden sposób nie korelowało z pozostałymi (korelacja ogółem = $-0,007$), to wartość alfy cronbacha wyniosła $0,706$. Jest to wynik satysfakcjonujący z punktu widzenia naukowego, gdzie wystarczy rzetelność na poziomie $0,65$.

14. Normalizacja

Po usunięciu trzech podejrzanych wyników, średnia w przybliżeniu wyszła równa $71,00$. A odchylenie standardowe $6,59$. Wysokie wyniki w badaniu oznaczały krytycyzm, a niskie łatwowierność osoby badanej. Maksymalny wynik, jaki można było zdobyć to 90 a minimalny 18 .

Raport		
Suma		
Średnia	N	Odchylenie standardowe
70,9839	62	6,58984

Na powyższym wykresie widzimy już krzywą normalną dla naszych wyników. Weźmy sobie przykładowo dane o ID 19, wynik dla tego badanego wyszedł 78 , obliczamy dla tego badanego z :

$$z = \frac{78-71}{6,59} = 1,06$$

Jako że $z > 1$, wynik tego badanego byśmy ocenili za wysoki. Wyniki typowe w naszej skali to wyniki w przedziale (71-6,59, 71+6,59) więc od 65 do 77, ponieważ nie dało się w naszym teście uzyskać punktacji niecałkowitej.

15. Podsumowanie

Wyniki tego kwestionariusz wytworzyły wysoką skalę normalną. Średnią wyników jest 71 punktów na skali krytycyzmu, w której maksymalny wynik to 90. Można by na tej podstawie wysunąć wnioski odnośnie niskiej łatwowierności społeczeństwa. Jednak oczywiście takich wniosków pochopnie wyciągać nie możemy. Musimy się przyjrzeć również naszej grupie, do której dotarliśmy. Nasi badani to:

- W 74% ludzie w wieku 18-26 lat, a w 91% ludzie poniżej 35 roku życia,
- W 80% ludzie z wykształceniem średnim lub wyższym,
- Oraz w 74% ludzie mieszkający w miastach.

Z pewnością młodzi ludzie, którzy od dziecka mają styczność z Internetem i mediami posiadają względnie wysoki stopień świadomości jak te media działają. Dodatkowo mamy nadzieję, że rozmaite akcje społeczne mające na celu zwiększyć uwagę na wiarygodność pozyskiwanych informacji, które miały miejsce przy okazji pandemii i wojny na Ukrainie, również zwiększyły świadomość i krytycyzm naszego społeczeństwa.

Testy takie jak ten powinny być ciągle przeprowadzane na różnych grupach w celu weryfikacji, jakie grupy są najbardziej narażone na fałszywe informacje w mediach oraz w ich otoczeniu. By wiedzieć, gdzie kierować przekaz poszerzający świadomość odnośnie informacji.

16. Bibliografia

- Słownik języka polskiego: sjp.pwn.pl